

--	--	--	--	--	--	--

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINT

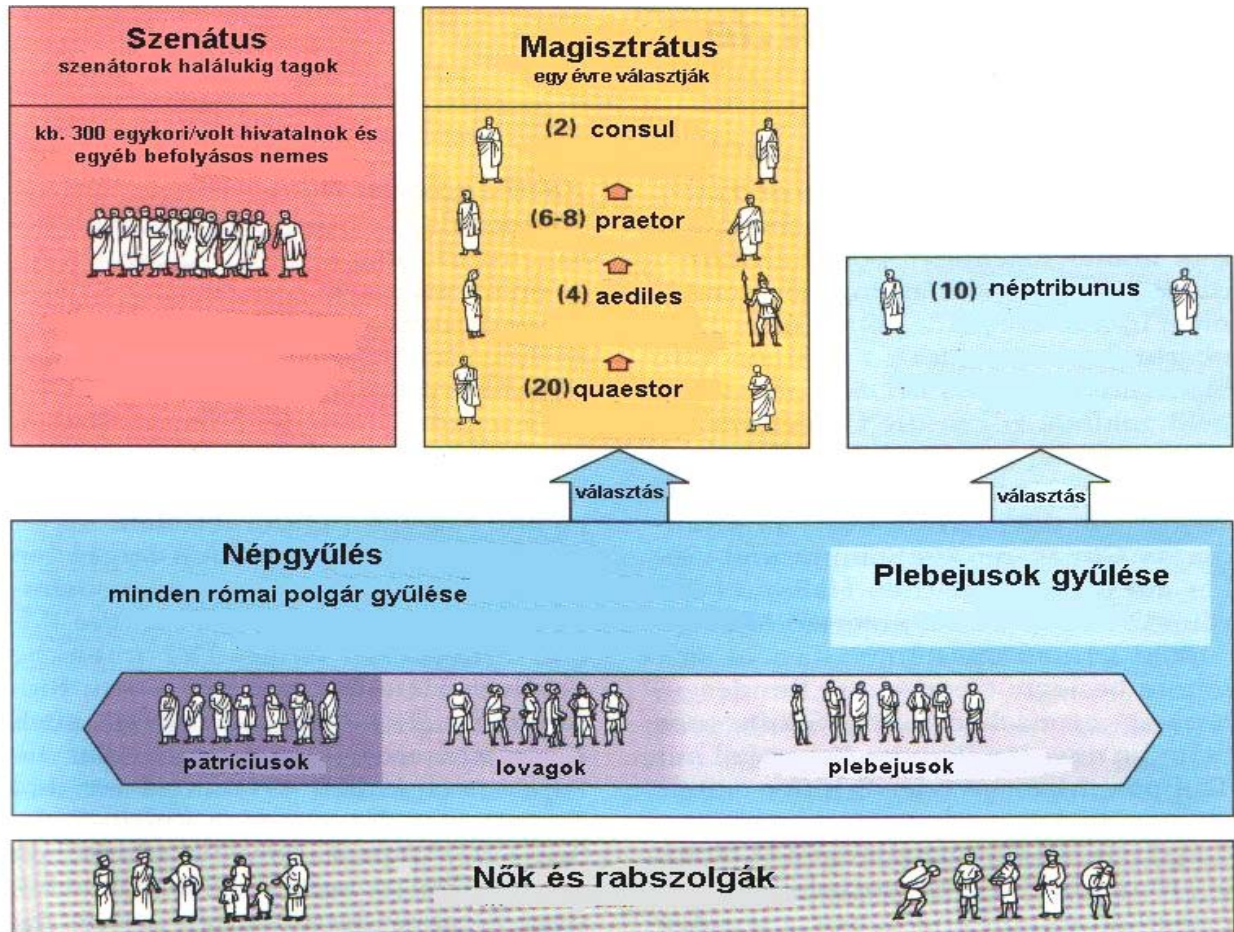
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok
60 perc

**Általános tanulói útmutató
a történelem írásbeli érettségi vizsga
egyszerű, rövid választ igénylő feladataihoz**

- A feladatok megoldási sorrendje tetszőleges.
- **A feladatok megoldásához a Helyesírási kézikönyvtár használható.**
- A feladatok megoldását tollal készítse! Ha valamilyen megoldást vagy megoldásrészletet áthúz, akkor az nem értékelhető!
- Az egyes feladatokra az ott feltüntetett pontszámnál több nem kapható.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Az alábbi ábra a római köztársaság államszervezetét mutatja a Kr. e. III. században. Az ábra tanulmányozása után a saját ismereteire támaszkodva töltsé ki a táblázatot!

Állítások (elemenként 0,5 pont)	testületek/személyek
a) Ennek a testületnek a tagjai csak patriciusok lehettek.	
b) Ez a testület választotta a legfőbb tisztségviselőket.	
c) Ezek a személyek vétőjoggal rendelkeztek.	
d) Ez a társadalmi csoport kereskedelemmel foglalkozott.	
e) Ennek a tisztségnek a birtokosai a hadsereg vezetői.	
f) A társadalom ezen csoportjainak nincsenek politikai jogai.	

Elérhető 3 pont

2. Az alábbi források a Nyugat-római Birodalom bukásának hátterére vonatkoznak. Olvassa el figyelmesen a forrásokat, és figyelje meg, hogyan vélekednek a szerzők a Nyugat-római Birodalmat megdöntő barbár népekről!

1. „Mi szeretjük a szégyentelenséget, ők, a gótok, elátkozzák, mi menekülünk a tisztaság elől, ők szeretik. ... röviden szólva minden (barbár) népnek vannak bizonyos hibái, de néhány jó tulajdonsága is. (...) Milyen reménye lehet még Rómának, ha a barbárok tisztábbak és erkölcsösebbek, mint a rómaiak? (*Slavianus 450-460 körül*)

2. „Ha barbárok csak azért törhettek be római területre, hogy Keleten és Nyugaton a templomok megteljenek hunnokkal, vandálokkal, burgundokkal és más nemzetiségek hívőivel, akkor dicsérnünk kellene Isten irgalmasságát.” (*Orosius, 5. század eleje*)

3. „/.../ azon szorgoskodtak, hogy a Római Birodalom jövőendő felforgatói közül senki se maradjon odaát, még a halálos beteg se. /.../ Ez idő tájt, amikor határsorompóink felnyíltak, a barbár föld úgy döntötte magából a fegyveres csapatokat, mint az Etna a tüzes szikrákat. A tisztán nem látó illetékesek ügybuzgalma így készítette elő a római világ pusztulását.” (*Ammianus Marcellinus*)

4. „/.../ Minden szépség nélkül valók /.../ zömök, izmos termetűek, vastag nyakúak, ijesztően formátlanok és görbe lábúak, az ember két lábon járó állatoknak hinné őket... Megvannak anélkül, hogy főznék vagy fűszereznék ételeiket: megeszik a vadnövények gyökereit és bármiféle állat félig nyers húsát, amit combjuk alatt puhítanak a ló hátán /.../ (*Ammianus Marcellinus*)

5. Nincsenek kijelölt lakóhelyeik, nincs otthonuk, sem törvényük, hanem megállás nélkül kóborolnak, mintha megállás nélkül menekülnének valaki elől lakókocsijaikkal; ezeken szövik asszonyaik azokat a borzalmas ruhákat, itt érintkeznek a férfiakkal, itt szülik meg és nevelik gyermekeiket, míg csak fel nem cseperednek. (*Ammianus Marcellinus*)

6. „A falvak nem összefüggő és egymás mellett álló házak, ahogy nálunk: minden háznak köröskörül széles nagy udvara van – lehet, hogy védelemül a tűz ellen, de lehet, hogy csak nem tudnak másképp építkezni. Épületkövet és téglát nem használnak: minden építkezéshez, szépséggel és csinosítással nem törődve, durva faragatlan fát használnak.” (*Tacitus a germánokról*)

7. „A törvényhozó nem adhatja azok kezébe a fegyvert, akik nem az ő törvényei között születtek és nevelkedtek. Csak vakmerő nézheti tétlenül, anélkül, hogy a félelem átjárna, hogy egy saját törvényei szerint élő nagy létszámú fiatalság a saját országában háborús gyakorlatokat hajt végre. (*Synesius: A királyságról Kr.u. 400 körül*)

a) Rendelje az egyes szövegeket az alábbi felsorolásokhoz, és írja melléjük az odaillő forrás sorszámát! (Egy állításhoz több forrás is tartozhat.) (2 pont)

Az idegen népekről alkotott vélemények a forrásokban:

1. Az idegen népek harciasak, veszélyesek. ....
2. Az idegen népek alacsonyabb rendűek. ....
3. Az idegen népek ideális életet élnek. ....

b) Írja be a magyarázatokhoz illeszkedő szövegrészek sorszámait!

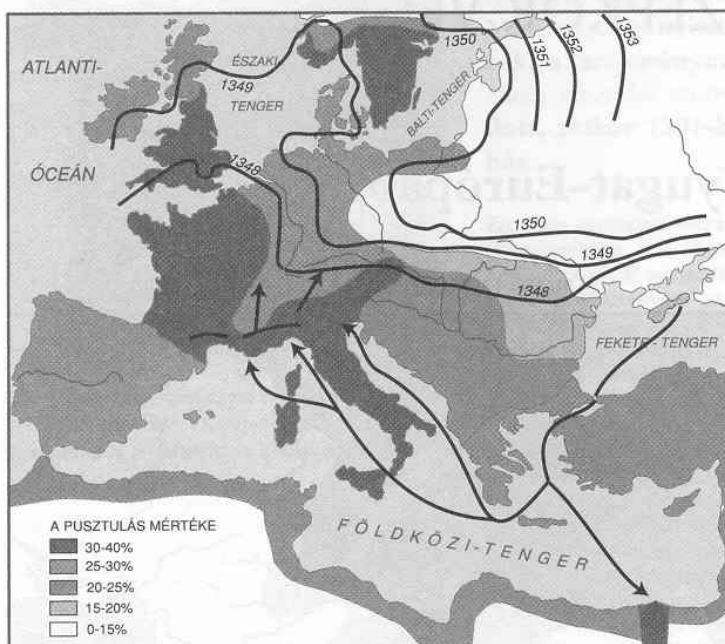
(Egy magyarázathoz több szöveg is tartozhat.)

(3 pont)

Szövegrészlet száma	Magyarázat
	Róma elszenvedett vereségét, bukását indokolja a barbárok megjelenésével, illetve felhívja a figyelmet a barbárok befogadásának veszélyeire.
	A forrás szerzője saját kisebbségi érzését próbálja palástolni, illetve a rómaiak magasabb rendűségét igazolja.
	Főleg erkölcsi példát állít a rómaiak elé. Erkölcsi megújulás által véli Rómát megmenteni. <i>vagy</i> A Római Birodalom bukását a rómaiak erkölcsi züllöttségével igazolja.

Elérhető 5 pont

3. A térkép, a forrásszemelvény és a táblázat adatainak felhasználásával válaszoljon a kérdésekre!

Európa népessége (1300-1550)

1300	73 millió
1350	51 millió
1400	45 millió
1550	78 millió

„Az Úr 1348. évében majd az egész föld területén olyan nagy halálozás pusztított, amelyhez hasonlót alig ismerünk. Az életben maradottak alig voltak elegendők ahhoz, hogy eltemessék a halottakat, vagy irtózáttal elkerüljék őket /.../ Akik egészségesek voltak, a félelemtől fejvesztetten menekültek, így számosan haltak meg gondatlanságból, akik lehet egyébként megmenekülhettek volna. Sokat, akiket a betegség megtámadott, és azt hitték róluk, bizonyosan hamar meghalnak, a legkisebb megkülönböztetés nélkül az árokba vittek, hogy elföldeljék, s nagy számban kerültek így élve a föld alá. Ehhez a bajhoz jött még egy másik: az a hír terjedt el, hogy /.../ megmérgezték a folyókat és utakat, és ettől terjedt el annyira a pestis. Ez az oka annak, hogy annyi keresztény és zsidó, ártatlanok és feddhetetlenek megölettek, megégettettek vagy kínzást szenvedhettek, holott mindez a csapás a csillagok állásából, vagy isteni bosszúból eredt.” *(Az avignoni pápák életéről szóló mű VI. Kelemen pápa életét taglaló részéből)*

a) Az adatok és a térkép felhasználásával határozza meg, melyik évekre tehető a pestis robbanásszerű terjedése! (0,5 pont)

.....

b) Állapítsa meg a térkép felhasználásával, hogy mely földrajzi területekről hurcolták be a pestist Nyugat-Európába. Soroljon föl legalább két földrajzi területet, ahol a legnagyobb mértékű volt a pusztítás! (1,5 pont)

.....

.....

.....

c) A pestis terjedésének útvonala melyik gazdasági tevékenységgel hozható összefüggésbe? (1 pont)

.....

d) A szöveg felhasználásával nevezzen meg legalább két okot, melyeket a kortársak a pestis terjedésében meghatározónak tartottak, és legalább két olyan tényleges okot, melyek valóban szerepet játszottak a pusztításban! (2 pont)

A kortársak által megfogalmazott okok:.....

.....

Tényleges okok:.....

Elérhető 5 pont		
------------------------	--	--

4. Az alábbi szövegrészeket, illetve képek alapján válaszoljon a kérdésekre!

„A román stílus az 1000. év körül jelent meg a keresztény Európa országaiban. Az elnevezés a stílus római elnevezésére utal, mivel a XIX. század régészei úgy vélték, a császárkori Róma építészeti elemei születtek újjá a középkor első századaiban /.../ kétségtelen /.../ az uralkodók számára /.../ a civilizáció jelképe, az uralkodás példája az antik Róma. Amikor az új keresztény államokat szervezik, vagy palotájukat és templomukat tervezik római a minta.

A gótika és a gótikus stílus elnevezés a kora reneszánsz igazságtalan ítéletét és az ezt megalapozó művészettörténeti tévedést idézi. A XV. század művészei és kritikusai /.../ a barbár gót törzsnek tulajdonították ezt a művészeti stílust /.../ valójában ennek a stílusnak semmi köze sincs a gótokhoz, viszont /.../ sokat felhasznál az antik művészeti eredmények közül.” *(Tankönyvi szöveg)*

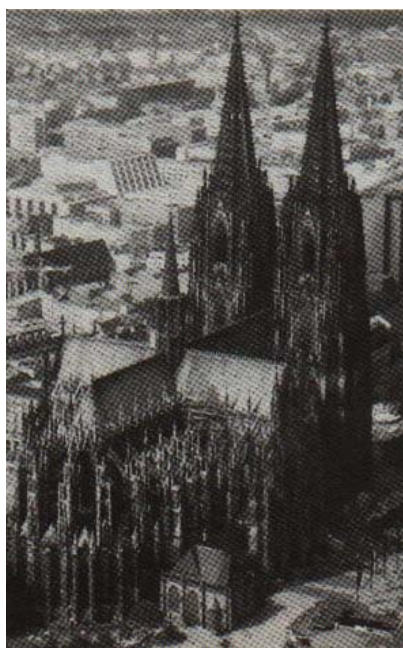
a) Mikor jelent meg a két stílusirányzat? Az állítások közül húzza alá a helyes válaszokat! (1 pont)

- A román stílus az 1000. év körül jelent meg.
- A román stílus a XIX. század végén született meg.
- A gótikus stílus a XV. századnál korábban jelent meg.
- A gótika a XV. században született meg.

b) Állapítsa meg a képekről, hogy melyik stílusirányzathoz kapcsolódnak, és gyűjtsön össze épületenként két-két jellegzetességet, mely az azonosítást indokolja! (2 pont)

1. A speyeri császári dóm

2. A kölni dóm

Kép száma	Stílusirányzat neve	Jellemzők
1.		
2.		

Elérhető 3 pont

5. A térkép, valamint a források tanulmányozása után válaszoljon a kérdésekre!
Hunyadi Mátyás birodalma

- a) A térképvázlatban üresen hagytuk a sötéten jelzett területek magyarázó szövegének helyét. A szöveg tanulmányozása után pótolja a magyarázó szöveget a kipontozott helyen! (1 pont)
- b) Válassza ki az alábbi felsorolásból, hogy mely területek voltak a Német-római Császárság részei! A helyes válaszokat húzza alá! (1,5 pont)

Szilézia   Szászföld   Morvaország   Szlavónia   Karintia   Macsói bántság

- c) Karikázza be a térképen azt a szakaszt (A, B, C), ahol a legnehezebben volt védhető a török által támadott magyar határ! Indokolja ennek természetföldrajzi okát! (1,5 pont)
- .....

Olvassa el az alábbi szövegeket!

I. „Magyarország megnövekedett erejét Mátyás nagyszabású külpolitikai terveinek a végrehajtására használta fel. Célja egy erős dunai királyság megteremtése volt. Csehország és az osztrák örökös tartományok megszerzését, azután pedig a német-római császári korona elnyerését tervezte. A világpolitikai erőviszonyokat úgy ítélte meg, hogy csak ilyen méretű közép-európai erőösszpontosítás után nyílna lehetősége a török balkáni hatalmának megtörésére /.../” (*Unger Mátyás-Szabolcs Ottó: Magyarország története című műve nyomán*)

II. „Mióta az oszmánok megjelentek a Balkánon, minden környékbeli uralkodóház (Jagellók, Habsburgok) a török fenyegetéssel indokolta a maga „tróngyűjtési” kísérleteit. A magasztos közcélok hangoztatása valójában az egyes uralkodócsaládoknak a saját nagyságuk és dicsőségük érdekében tett hódításainak a leplezésére szolgált. Ez alól Mátyás sem volt kivétel.” (*Szakály Ferenc: Virágkor és hanyatlás 1440-1711 című műve nyomán*)

d) Az I. számú szöveg szerzője mivel indokolja Mátyás király nyugati hódításait?

(1 pont)

.....

e) A II. számú szöveg szerzője mivel magyarázza Mátyás király nyugati hódításait?

(1 pont)

.....

Elérhető 6 pont		
------------------------	--	--

6. Az alábbi szöveg a Bocskai-féle szabadságharchoz kapcsolódik. Tanulmányozása után válaszoljon a kérdésekre!

„Mennyi nyomorúság és mennyi szerencsétlenség, pusztulás és romlás érte az utolsó években nem a német császár hozzájárulása nélkül, sőt éppen az ő katonái révén Magyarországot, úgy gondoljuk nem szükséges sok szóval előadnunk, mivel az ország minden lakosának emlékezetében napnál világosabban él. Magyarország már alig árnyéka önmagának, és ahogy kapitányainak viselkedéséből mindenki láthatta, a császár azon munkálkodott, hogy elpusztítsák, s még a magyar nyelvet is eltöröljék. De minthogy mindez világi dolog és múlandó, talán elviselhető lett volna, ha a legutóbbi országgyűlésen az országlakosok akarata ellenére a többi törvényhez csatolt utolsó törvénycikk alapján a legutóbbi napokban Barbiano Jakab János, Belgiojoso grófja, a császár magyarországi főkapitánya, ez a rosszindulatú ember, meg nem kezdte volna az igaz és tiszta keresztény vallás üldözését.” (*Lippay Balázs és Némethy Balázs hajdúkapitányok kiáltványából, 1604*)

- a) A kiáltvány kit nevez meg a Magyarországot ért nyomorúság és szerencsétlenség okozójaként? (1 pont)

.....

- b) A dokumentum a sérelmek között mely törvénytelenésre (jogsérelemre) utal? (1 pont)

.....

- c) Melyik felekezetet értik a hajdúkapitányok „az igaz és tiszta kereszténység” alatt? (1 pont)

.....

Elérhető 3 pont		
-----------------	--	--

7. Az alábbi szöveg Zrínyi Miklós horvát bán, a korszak egyik legnagyobb politikusának közismert művéből való. Figyelmesen olvassa el a szöveget, és válaszoljon a kérdésekre!

„Szükséges, hogy a magyar nemzet, ha ettől a fennforgó véstől meg akar szabadulni, ha magának, utódainak megmaradást kíván, tartson fegyvert kezében; de nem úgy, mint eddig, hanem jóval is másképpen ... Az ország tartson egy armádát (hadsereget) lábön készen, aki mindenfelé, minden órában, minden szempillantásban, télen-nyáron oda mehessen, ahová szükség kívánja...Ez az armáda szükséges, hogy elegendő fizetéssel és minden provisióval adminisztráltassék (élelemmel elláttassék); oly fizetése legyen penig a vitéznek, hogy azzal becsültesen óról óra beérje, magát ruházhassa, fegyverezhesse és eledelére elég legyen neki...Nem kell a népfogadásban csak a nemességre néznünk, amint most vagyon. A jó nemest, a jó katonát inkább kell venni, ha vagyon, de ha nincsen, a pórbul kell előállítanunk hadi népünket: ez jobb amaz eltunyult nemesnél.” *(Az török áfium ellen való orvosság, 1663)*

- a) A szerző mit nevez „fennforgó vész”-nek? (1 pont)

.....

- b) A szöveg alapján nevezze meg az új feltételeknek megfelelő hadsereget! (1 pont)

.....

- c) Húzza alá az alábbi megállapítások közül, hogy melyik fejezi ki jobban Zrínyi elképzeléseit a hadsereg összetételéről. (1 pont)

- Csak nemesekből álljon az új hadsereg.
- Nemesekből és nem nemesekből is álljon az új hadsereg.

- d) Egy mondatban fogalmazza meg, hogy Zrínyi a „fennforgó vész” legyőzése kapcsán miért tartja szükségesnek az általa javasolt hadsereg felállítását!

(1 pont)

.....
 .....

Elérhető 4 pont		
-----------------	--	--

- 8. Az alábbi táblázatok a XVIII. századi Magyarország gazdaságára vonatkoznak. Tanulmányozásuk után válaszoljon a kérdésekre!**

A külkereskedelem fontosabb árucikkei a XVIII. század közepén (az összforgalom százalékában)			
Behozatal		Kivitel	
Textília	39	Ökör	38
Szatócsáru	18	Bor	16
Ökör	17	Gabona	13
Vas és vasáru	9	Gyapjú	3
Fűszer	5	Sertés	3
Bőr	4	Juh	3
Selyem	3	Hús	2
Fa és faáru	2	Bőr	2

A szűkebb Magyarország külkereskedelmi mérlege a XVIII. század közepén (%)		
Év	Behozatal	Kivitel
1733	42	58
1735	40	60
1736	38	62
1737	41	59
1738	42	58
1739	54	46
1741	45	55
1743	45	55
1752	42	58
1767	46	54

- a) Mely árucsoportok kivitele, illetve behozatala jellemezte a külkereskedelmet?
(1 pont)

Kivitel: .....

Behozatal: .....

- b) Döntse el, hogy pozitív vagy negatív volt a XVIII. században Magyarország külkereskedelmi mérlege!
(1 pont)

- c) Az adatok alapján határozza meg egy fogalommal Magyarország gazdasági jellegét!
(1 pont)

.....

Elérhető 3 pont		
-----------------	--	--

9. Az alábbiakban a reformkor egyik jellegzetes politikai megnyilvánulását olvashatja. A szöveg tanulmányozása után válaszoljon a kérdésekre!

„/.../ ha nagyon megszorodnának a kiváltott községek, lehetlenné válnék, hogy nekik itt az országgyűlésen repraesentatiot (képviseletet) ne adjunk, ami alkotmányunk rendszerét fenekestől kiforgatná. És hová jutna azon magyar aristocratia, melly szabadságunkat, nemzeti állásunkat nyolc századok viszonytagsága alatt képes volt fenntartani? Földbirtok helyett pénzzel elégíttetnék ki, s ebből pénz-arisztokrácia kerekednék, melynek a Hon s thronus mellett nincs semmi érdeke. Azt mondják ugyan, nem szűnünk meg szabadok lenni, bár a népet is részesítjük szabadságban. De mit ér nekem (úgy mond a szónok!), mit ér nekem a szabadság, ha minden ember szabad? Aristocratia nélkül pedig boldog ország nem is létezhet, sőt Észak Americát kivéve, aristocratia nélkül szabad országot nem is mutat a história. America pedig még nagyon fiatal, például nem szolgálhat.” *(La Mote Károly gróf beszéde)*

a) A reformkor mely kérdése adja a felszólalás indítékát? (1 pont)

.....

b) Mely társadalmi csoporttól félti a szónok a nemesség hatalmát, és milyen indokokat használ aggodalma bizonyítására? (1 pont)

.....

c) Milyen jogot félt a szónok a „minden ember szabadságától”? (1 pont)

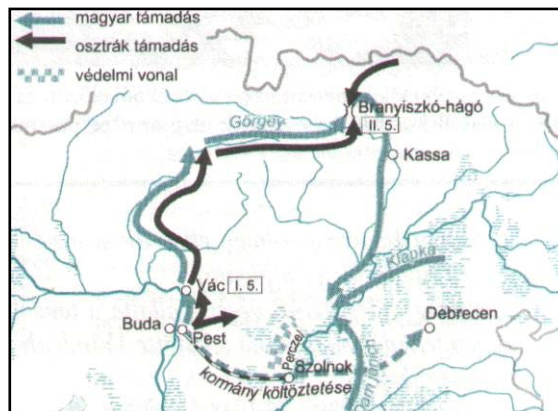
.....

d) Mely politikai irányzat képviselője a gróf? (1 pont)

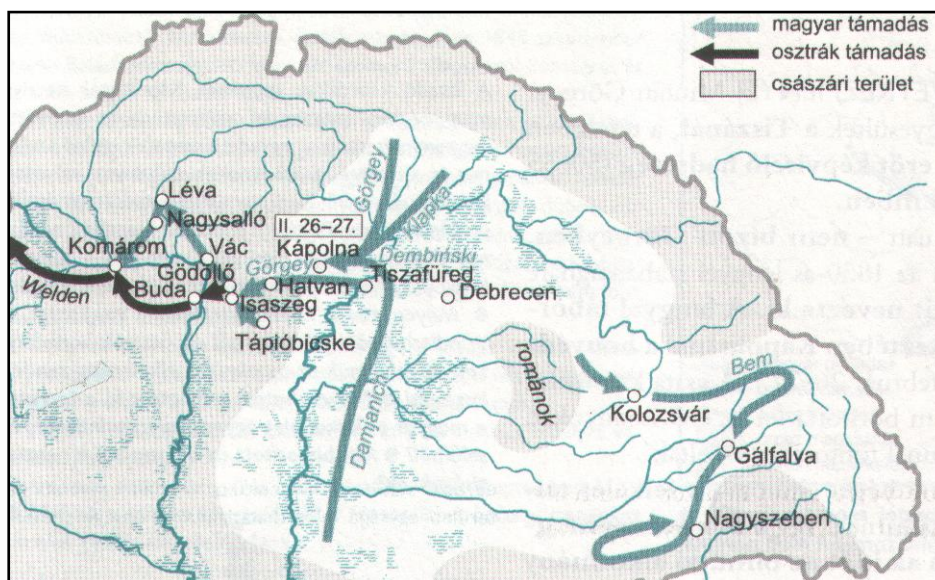
.....

Elérhető 4 pont		
-----------------	--	--

10. A térképvázlatok és ismeretei segítségével válaszoljon a szabadságharc hadtörténetéhez kapcsolódó kérdésekre!

Görgey felvidéki hadjárata

A tavaszi hadjárat

a) Fogalmazza meg egy mondatban, hogy mi volt Bem hadjáratának stratégiai jelentősége 1848–1849 telén! (1 pont)

.....

b) Indokolja meg, hogy a szabadságharc szempontjából miért volt fontos Görgey 1849. februári felvidéki hadmozdulata! (1 pont)

.....

c) Figyelje meg a térképvázlaton, hogyan sikerült jelentős erőket bevetnie a magyar hadvezetésnek 1849. februárjában az osztrákokkal szemben! (1 pont)

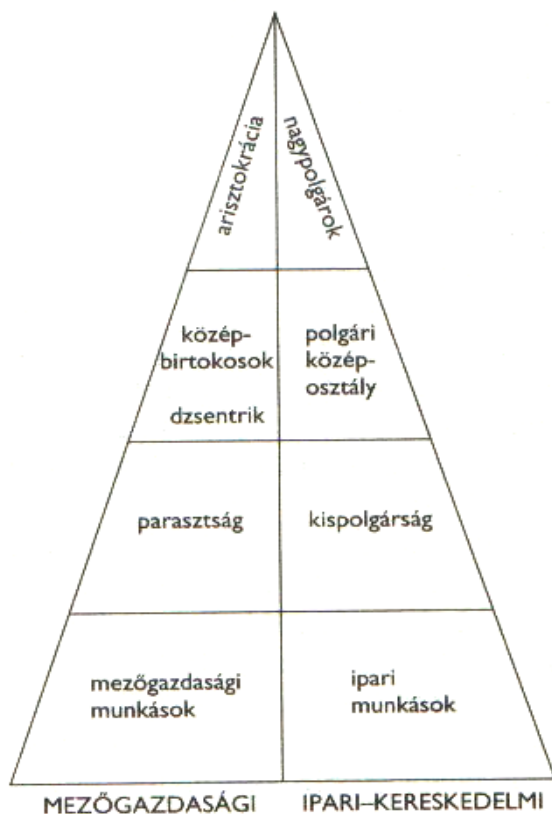
.....

d) Nevezze meg, hogy a tavaszi hadjárat során milyen hadmozdulattal tett kísérletet kétszer is a honvédsereg az osztrák haderő megtörésére! (1 pont)

.....

Elérhető 4 pont

11. Az ábra segítségével döntse el, mely társadalmi rétegek életmódjára vonatkoznak az alábbi forrásrészletek!

a) „A dzsentri kisnemesi körökkel nemigen érintkeztünk. Az arisztokrata férfiak velünk érintkezhettek, de mi nem érintkezhettünk dzsentri férfiakkal. Nagy ritkán rendeztek szélesebb körű ünnepségeket közösen, többnyire jótékony céllal, de még ilyen alkalmakkor is gondosan körülvelt bennünket a mi férfiaink kísérő testőrsége, nehogy valamelyik „kivülálló” fel merészeljen kérni egy táncra.” *(részlet egy emlékirataiból)* (1 pont)

b) „A lakás nagy volt, tágas, sűrű sarokablakkal. 5 szoba sorakozott itt, lóugrásban három utcai és két udvari. A gyermekszoba kivételével mind nagy volt, levegős. A gyermekszobák a legtöbb lakásban siralmasan festettek. Eldugott, kamraszerű helységeket szántak e célra, és a zongora háta ragyogott ugyan, de a fürdőszobával a legtöbb helyen kíméletesen bántak, s csak keveset használták.” *(részlet egy emlékiratból)* (1 pont)

c) „A német nevelőnők megtanítottak bennünket tökéletesen viselkedni, köszönni, szoknyánk két szélét megfogva fél lábon térdet hajlítva pukedlizni, illedelmesen felelni a felnőttek sablonos kérdéseire, de megtanítottak az asztali etikett minden csínjára binjára is. /.../ Később a német nevelőnő helyett francia madame költözött a házba, majd apám ötlete nyomán ezt a fiatal pedagógust angolkisasszonyok váltották fel.” *(részlet egy emlékiratból)* (1 pont)

d) „A nagycsalád feje haláláig az apa. Neki minden családtag engedelmességgel tartozik, az asztalnál ő ül az első helyen, étkezésnél az imát ő mondja, s ő osztja a kenyeret. Fiait, lányait kitagadhatja. Testi munkát neki nem kell végezni, az ő dolga a parancsolgatás. Mellette a felesége a gazdasszony holtáig /.../a ház pénze nála van /.../ a fiaknak, nőknek is ő ad dohánnyra, s más apróságra.” *(részlet egy emlékiratból)*

(1 pont)

.....

Elérhető 4 pont		
------------------------	--	--

ÖSSZPONTSZÁM 44 PONT	
-----------------------------	--

 Figyelem! Ezt az értékelő tanár tölti ki!

Feladat sorszáma	Téma	Elérhető pontszám	Elért pontszám
1.	Róma államszervezete	3	
2.	Nyugatrómai Birodalom bukása	5	
3.	Pestisjárvány	5	
4.	Stílusirányzatok	3	
5.	Hunyadi Mátyás	6	
6.	Bocskai-féle szabadságharc	3	
7.	Zrínyi Miklós	4	
8.	XVIII. századi magyar gazdaság	3	
9.	Reformkor	4	
10.	Tavaszi hadjárat	4	
11.	Életmód	4	
TESZT ÖSSZESEN		44	